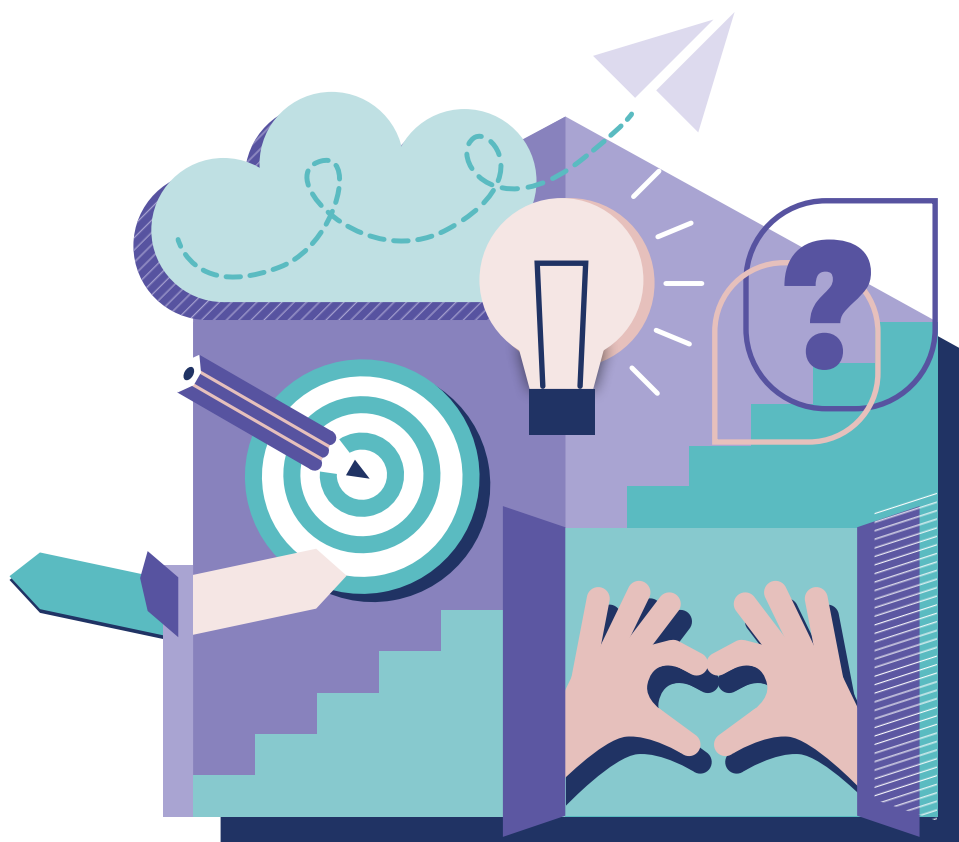

Jaka szkoła jest szkołą dla innowatora?

Małgorzata Stodulna

ceo

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

PROJEKT REALIZOWANY JEST PRZEZ:

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

PARTNERAMI PROJEKTU SĄ:

PROJEKT WSPIERAJĄ:

Deloitte.

zwolnieni ^z
teorii

Projekt *Szkoła dla innowatora* współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej, w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020, Priorytet 2: Wsparcie otoczenia i potencjału przedsiębiorstw do prowadzenia działalności B+R+I, Działanie 2.4: „Współpraca w ramach krajowego systemu innowacji” PO IR, Poddziałanie 2.4.1. inno_LAB-Centrum analiz i pilotaży nowych instrumentów.

Jaka szkoła jest szkołą dla innowatora?

Małgorzata Stodulna

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

Autorka:

Małgorzata Stodulna

Współpraca:

Jędrzej Witkowski,
Magdalena Bogusławska,
Ewa Jajszczyk-Rowińska

Szefowa działu *Szkoła dla Innowatora*: Małgorzata Stodulna

Redakcja publikacji: Katarzyna Radzikowska

Korekta: Katarzyna Dmitruk

Skład, łamanie, projekt okładki: Ewa Brejnakowska-Jończyk

Druk i oprawa: Orthdruk w Białymstoku

Wydawca: Centrum Edukacji Obywatelskiej

Sugerowany sposób cytowania: Stodulna (2022), *Jaka szkoła jest szkołą dla innowatora?*,
Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Utwór jest dostępny na licencji CC BY-NC-SA (uznanie autorstwa – użycie niekomercyjne
– na tych samych warunkach).

Warszawa 2022

Wydanie pierwsze

ISBN: 978-83-67226-14-1

Wersja elektroniczna publikacji jest dostępna na stronach:
www.ceo.org.pl oraz www.szkoladlainnowatora.ceo.org.pl.

Dołącz do nas na Facebooku: <https://www.facebook.com/fundacjaCEO>.

Spis treści

Kilka słów wprowadzenia	6
Kompetencje proinnowacyjne – czym są i co oznaczają dla dzieci?	8
Jaka szkoła rozwija kompetencje proinnowacyjne?	12
Jak rodzice mogą wspierać szkoły?	15
Kilka słów o projekcie <i>Szkoła dla innowatora</i>	16
Wybrane materiały i narzędzia wypracowane w projekcie	18

Aby ułatwić lekturę, w niektórych miejscach stosujemy jedynie formy męskie. Jednak bez względu na użyty rodzaj gramatyczny zawsze mamy na myśli osoby wszystkich płci.

Kilka słów wprowadzenia

W życiu każdego z nas są dzieci. Albo mamy je sami, albo bliskie są nam dzieci znajomych i rodziny. Zależy nam na tym, żeby wybrać dla młodych osób jak najlepszą placówkę, bo chcemy, żeby mogły się uczyć w dobrych warunkach, żeby były szczęśliwe i w szkole, i później – w dorosłym życiu.

Pokazują to m.in. wyniki badań, w których pytano Polaków, co jest dla nich ważne w kontekście wychowania dzieci. Współczesnym rodzicom najbardziej zależy, aby dzieci potrafiły walczyć o swoje sprawy (63%), miały własne zdanie i nie ulegały innym (62%). Chcą też, by młode osoby dążyły do osiągnięcia własnego szczęścia (61%). Ważne jest, żeby wykazywały inicjatywę i przedsiębiorczość (45%) oraz dobrze współpracowały z innymi (43%). Jednej trzeciej rodziców zależy, aby ich dziecko umiało podejmować ryzyko (32%), a jednej czwartej by angażowało się w życie miejsca, w którym mieszka (26%). Jednocześnie jedynie 3% wskazuje, że chciałoby, aby dziecko poświęcało się karierze zawodowej kosztem życia prywatnego (Bożewicz, 2022).

Pojawia się pytanie, jaka szkoła może zapewnić naszym dzieciom to, na czym najbardziej nam zależy. Na co zwrócić uwagę w szkole, wśród kadry nauczycielskiej i dyrekcji? Co przyczyni się do osiągnięcia naszych celów?

W projekcie *Szkoła dla innowatora* pomagaliśmy tworzyć szkoły, w których są rozwijane kompetencje sprzyjające innowacyjności i przedsiębiorczości. Zależało nam na tym, żeby placówki uczyły podejmowania ryzyka i rozwijały w dzieciach umiejętność popełniania błędów, niezrażania się po porażkach, inicjatywności, odwagi oraz krytycznego myślenia, czyli to wszystko, na czym tak zależy polskim rodzicom. Postawiliśmy sobie za zadanie przetestowanie rozwiązań, które będą służyły rozwijaniu kompetencji proinnowacyjnych.

Jak powstał pomysł projektu *Szkoła dla innowatora*

Projekt *Szkoła dla innowatora* był finansowany ze środków Unii Europejskiej przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii we współpracy z Ministerstwem Edukacji i Nauki. Punktem wyjścia było pytanie o przyczyny niskiej innowacyjności naszej gospodarki. Polska zajmuje czwartą od końca pozycję w skali innowacyjności w Unii Europejskiej. Po nas plasują się tylko Litwa, Bułgaria i Rumunia.

Dlaczego poziom innowacyjności w Polsce jest tak niski? Eksperci wskazują na kilka kluczowych aspektów: strach i obawę, brak przywództwa, myślenie krótkoterminowe, brak odpowiednich zasobów, brak współpracy, nieumiejętność realizowania najlepszych pomysłów, brak poczucia sprawczości, przeświadczenie osób, że nie są innowacyjne, i przekonanie, że wszystko świetnie działa.

Myślenie o tym, co zrobić, aby zwiększyć innowacyjność Polski, i opinie ekspertów w tej sprawie zaprowadziły Ministerstwo Rozwoju do polskich szkół podstawowych, bo właśnie tam zaczyna się systemowa edukacja dzieci i proces ich rozwoju.

Postawiono sobie pytania: jaka szkoła może rozwijać innowacyjność uczennic i uczniów? Jakie musi spełniać warunki? Jak może robić to skutecznie? W projekcie *Szkoła dla innowatora* staraliśmy się znaleźć odpowiedzi, bazując nie na odczuciach czy anegdotach, ale na badaniach i weryfikacji założeń poprzez testowanie rozwiązań w szkołach.

Propozycją rozwiązania są **kompetencje proinnowacyjne**, które można też nazwać kompetencjami przyszłości.

Kompetencje proinnowacyjne - czym są i co oznaczają dla dzieci

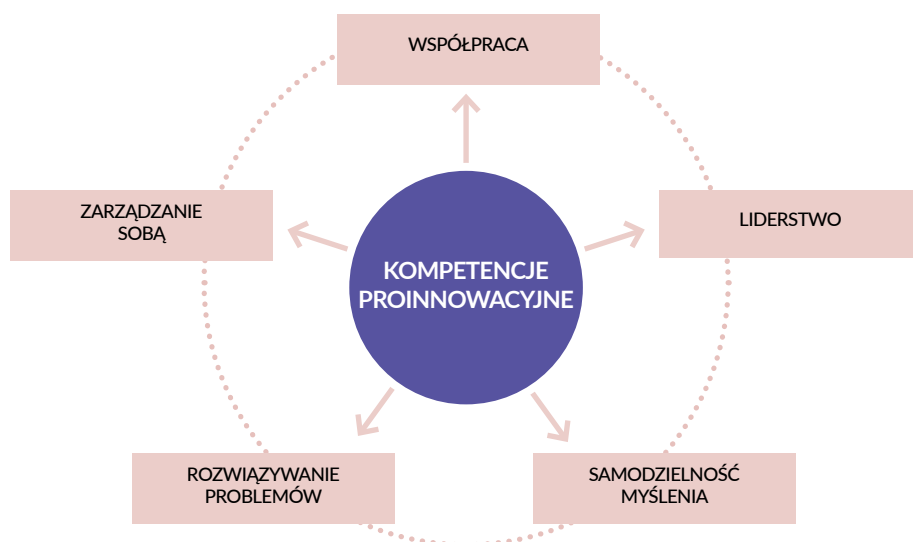
Kompetencje proinnowacyjne stanowią oś działań edukacyjnych w *Szkole dla innowatora*. Ich celem jest przygotowanie młodych ludzi do sprawnego funkcjonowania w świecie przyszłości, który już teraz staje się naszą rzeczywistością. Kompetencje te to umiejętności i postawy, które łączą w sobie innowacyjność, kreatywność i przedsiębiorczość.

Kompetencją nazwalibyśmy zdolność do podejmowania określonych działań, czyli zastosowania w praktyce tego, czego się wcześniej nauczyliśmy.

Przy rozwijaniu kompetencji ważne są:

- metody pozwalające na budowanie wiedzy **uczennic i uczniów**,
- metody dające szansę nabywania nowych **umiejętności**,
- działania wpływające na **postawy** (w tym działania wychowawcze).

Punktem wyjścia do koncepcji kompetencji proinnowacyjnych był raport zespołu pod przewodnictwem prof. Fazlagicia zatytułowany *Szkoła dla innowatora*. W wyniku prac zespołu ekspertów i praktyków edukacyjnych, a także konsultacji praktycznych i wkładu ze strony grona nauczycielskiego i dyrekcji biorących udział w projekcie *Szkoła dla innowatora* powstał katalog **pięciu kompetencji proinnowacyjnych, które odpowiadają na potrzeby rozwoju uczniów przygotowanych do działania we współczesnym świecie.**

Każda z tych kompetencji jest zbudowana z kilku składowych, które opisujemy dokładnie w publikacjach dla nauczycielek i nauczycieli zainteresowanych tematyką kształcenia kompetencji.

Potrzeba **współpracy** jest naturalna dla człowieka. Kompetencja ta pozwala na skuteczną pracę w grupach nastawioną na osiągnięcie ustalonych celów. Rozwija umiejętności komunikacyjne i budowanie relacji społecznych. Aby skutecznie współpracować z innymi, człowiek potrzebuje umiejętności w zakresie komunikacji, wnoszenia wkładu we wspólną pracę oraz regulacji współpracy. Pomocna będzie również postawa indywidualnej odpowiedzialności.

Liderstwo to zespół umiejętności i postaw, które kształtują u młodych ludzi poczucie sprawstwa, pozwalają zaprosić innych do działania i przewodzić im. Dają narzędzia do zmieniania otaczającego świata. To zdolność wpływania jednej osoby na inne. Lider oddziałuje na ludzi, na ich działania, myśli i uczucia. Może nim zostać każdy, kto wchodzi w kontakt z innymi. Aby być dobrym liderem, młody człowiek musi mieć umiejętność zarządzania zmianą oraz podejmowania refleksji nad własnym działaniem. Przydatna będzie także postawa inicjatywności, czyli gotowość do podejmowania aktywności w odpowiedzi na to, co lider obserwuje w rzeczywistości.

Samodzielność myślenia, nazywana też krytycznym myśleniem, jest niezbędna młodym ludziom do poznawania i rozumienia otaczającego świata. Pozwala im świadomie i skutecznie poruszać się w rzeczywistości, np. w trakcie korzystania z internetu. Aby myśleć samodzielnie lub krytycznie, człowiek musi zdobyć umiejętność zarządzania informacjami oraz wyciągania z nich wniosków. Konieczna jest również postawa ciekawości poznawczej oraz nonkonformizmu poznawczego.

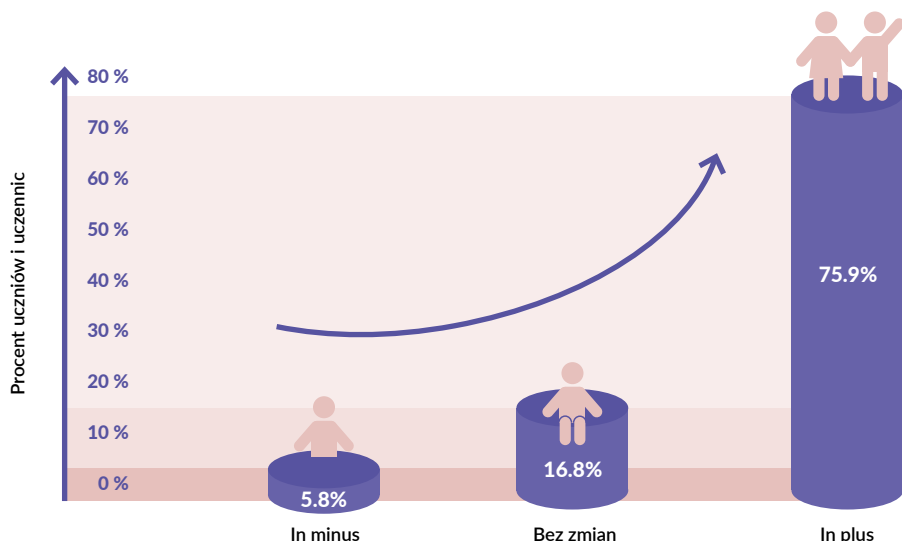
Dzięki kompetencji **rozwiązywania problemów** uczennice i uczniowie mogą analizować problemy z różnych perspektyw i rozwiązywać je samodzielnie lub we współpracy. Potrafią szukać nieszablonowych i nieoczywistych sposobów działania. Rozwiązywanie problemów to zdolność poszukiwania, znajdowania i testowania pomysłów, które usuną przeszkody na drodze do celu. Aby skutecznie rozwiązać problem, człowiek potrzebuje umiejętności przeanalizowania go, projektowania, realizacji i oceny rozwiązań oraz stosowania metod wnioskowania. Pomocna będzie też postawa tolerancji dla wieloznaczności i nieprzewidywalności.

Kompetencja **zarządzania sobą** pozwala świadomie i refleksyjnie kierować własnym rozwojem i działaniami. Sam talent nie wystarczy do odniesienia sukcesu. Ważne są planowanie, konsekwencja i niepoddawanie się w obliczu porażki. Aby skutecznie zarządzać sobą, młody człowiek powinien przede wszystkim mieć umiejętność uczenia się, pielęgnowania i rozwijania swoich zainteresowań. Na tę kompetencję składają się także: postawa wytrwałości oraz postawa związana z utrzymywaniem orientacji na przyszłość.

Jakie są rezultaty Szkoły dla innowatora?

Wiemy, że proponowane przez nas kadrze nauczycielskiej, dyrekcjom i szkołom metody są skuteczne. Pomimo realizacji *Szkoły dla innowatora* w bardzo trudnych warunkach (pandemia, edukacja zdalna i w końcu wojna w Ukrainie) uzyskaliśmy znaczący wzrost rozwoju kompetencji proinnowacyjnych u uczniów i uczennic biorących udział w projekcie.

76% uczniów i uczennic, którzy brali udział w projekcie *Szkoła dla Innowatora*, podniosło swoje kompetencje proinnowacyjne

Nauczyciele i nauczycielki zauważają wyraźną różnicę w pracy młodzieży z klas projektowych na początku i na końcu projektu. Potwierdzają to również sami uczniowie i uczennice. **Osoby biorące udział w *Szkole dla innowatora* są bardziej samodzielne, odważniejsze i pewniejsze siebie. Potrafią dbać o swoje sprawy. Są też lepiej zorganizowane i same wychodzą z inicjatywą, nie tylko w klasie, ale również w szkole i działaniach poza nią.**

Kilka wypowiedzi uczennic, uczniów, kadry nauczycielskiej i dyrekcji:

→ *Patrzyłam również na to, że nasi uczniowie stali się bardziej odważni, że nie boją się dyskutować, nie boją się mówić. (dyrektorka)*

→ *(...) a odpowiedzialność za swoje działania to nie jest tylko lekcja, to się przełożyło na inicjatywę. Zobaczcie, jak samorząd pracuje i jakie inicjatywy podejmuje, jaki jest pomysłowy i właściwie zadziałała się taka sytuacja, że to jest tak, jak powinno być, czyli że członkowie samorządu albo uczniowie sami przychodzą z inicjatywami. I dla mnie to jest też bardzo ważne, że tam nie trzeba za uszy wyciągać, żeby w szkole coś się zadziało, tylko oni przychodzą (...)* (nauczyciel)

→ *[Nauczyłam się] samodzielności. Może takiej odpowiedzialności, jak musimy poprowadzić grupę, zorganizować. (uczennica)*

→ *Więc takiej nie odwagi, ale pewności siebie, jakby dochodzenia do słowa bardziej, bo byliśmy nie zmuszeni, ale nie było wyjścia czasami po prostu. Trzeba było przeżyć, że z tą osobą pracujemy albo z innymi. (uczeń)*

W klasach projektowych wzrosła motywacja do nauki. Uczniowie i uczennice chętniej angażują się w różne zadania, wychodzą z inicjatywą w czasie lekcji, zaczynają przejmować odpowiedzialność za swoją naukę.

Dzieci w klasach projektowych nie boją się popełniać błędów i podejmować ryzyka.

→ *Tacy bardziej świadomi, bardziej odpowiedzialni i bardziej poukładani. Nie poznajemy tej klasy. (nauczycielka)*

→ *Czyli z jakimkolwiek byśmy pomysłem nie poszli na lekcje, to jest bardzo duża otwartość ich na to. Nie dyskutują, że a po co, na co, tylko na zasadzie „dobrze, ciekawie, możemy tak zrobić”. Mało tego – wprowadzają jeszcze swoje pomysły, czyli „a może zrobmy to innymi sposobami?”. Czyli nie dość, że są otwarci, to jeszcze bardzo kreatywni, nie oponują, nie mają problemu z pracą w parach z osobami, z którymi pracowali. (nauczycielka)*

→ *Biorą odpowiedzialność za swoją pracę, to również zauważyliśmy. Są bardziej świadomi celowości nauki, są bardziej dojrzały. (dyrektorka)*

Jaka szkoła rozwija kompetencje proinnowacyjne?

Taka szkoła, jaką znamy dzisiaj, powstała w połowie XIX wieku, aby kształcić pracowników i robotników potrzebnych dla rozwoju gospodarki przemysłowej. Młodych ludzi należało zunifikować i w kontrolowany sposób profilować. Model ten po raz pierwszy zastosowano w Prusach już pod koniec XVIII wieku, dlatego często określa się go terminem *szkoła pruska*, który w domyśle oznacza placówki niedbające o wszechstronny rozwój młodych ludzi, bazujące na represji i bezmyślnym wkuwaniu wiedzy encyklopedycznej (w większości nieprzydatnej). To obraz przesadzony, ale pokazuje nieprzystawalność modelu do naszej rzeczywistości. Taka szkoła nie jest w swoich założeniach stworzona i dostosowana do wyzwań współczesnego świata, który wymaga od wszystkich ogromnej elastyczności, gotowości do ciągłych zmian, działania w warunkach natłoku informacji i dużej indywidualności przy jednoczesnym zauważaniu rosnącej roli współpracy i relacji.

Obecnie w Polsce i na świecie działa wiele inicjatyw, mniej lub bardziej popularnych, które proponują edukację opartą na alternatywnych modelach. Są to m.in.: edukacja rozwijająca kreatywność, ruch Montessori, szkoły waldorfskie, pedagogika freinetowska, a także działania oddolne, takie jak edukacja domowa czy zakładanie małych społecznych szkół. Dla propagatorów wszystkich tych inicjatyw jest jasne, że dzieci chcą się uczyć, są naturalnie ciekawe otaczającego je świata i chętnie go poznają, o ile tylko stworzy im się odpowiednie warunki.

Dzieci rozwijają się, gdy czują się bezpieczne, akceptowane, kochane. Potrzebują silnej więzi i relacji. Wiemy już również, że mózg ludzki uczy się najlepiej, gdy może próbować, testować i popełniać błędy, gdy bada to, co go interesuje.

To nie systemy edukacyjne mają największy i decydujący wpływ na to, jak nasze dzieci się uczą i jak wygląda ich codzienność szkolna. Kluczowe znaczenie mają sami nauczyciele i nauczycielki, dyrekcja i kultura pracy konkretnej placówki. Dzięki nim można nadrobić zaległości, uzupełnić luki i zniwelować nawet bardzo negatywne efekty reform czy błędy systemu oświaty.

Ważnym aspektem jest **ocenianie**, które zwykle kojarzy się z karami, rozliczaniem, stresem, a czasami nawet z upokorzeniem. Tymczasem właściwie i mądrze stosowana ocena może być doskonałym narzędziem rozbudzającym ciekawość i chęć uczenia się oraz ukierunkowującym rozwój dziecka. Zamiast ocen wyrażanych cyframi i średnich lepiej stosować **informację zwrotną i ocenę opisową**. Informacji zwrotnej dzieci i młodzież mogą również udzielać sobie nawzajem.

Kluczowe jest **prawo do błędów** oraz postrzeganie błędu jako szansy i niezbędnego elementu w uczeniu się. Istotne jest nauczenie dzieci **współpracy**, a także pokazanie im, jak można **zadawać pytania**.

Trzeba też stworzyć takie warunki, aby **ograniczyć dzieciom stres** i dbać o ich dobrostan, bo w stresie nikt dobrze się nie uczy i nie rozwija. Dotyczy to zarówno dzieci, jak i osób dorosłych.

Szkołę tworzy **cała społeczność**: dyrekcja, nauczyciele i nauczycielki oraz personel niepedagogiczny, uczniowie i uczennice, a także rodzice. Ważne jest, aby **relacje** pomiędzy nimi były dobre, włączające i pełne szacunku, a **kadra nauczycielska współpracowała ze sobą** i się wspierała.

Szkoła to też przestrzeń fizyczna: klasy, korytarze, biblioteki, świetlice, stołówki. Ona również może wspierać lub blokować proces uczenia się i rozwoju dzieci oraz wpływać na relacje i atmosferę. Ustawienie ławek w klasie, zagospodarowanie holu czy tworzenie miejsc do wyciszenia i pracy indywidualnej to tylko niektóre rozwiązania sprzyjające uczeniu się.

Nauczyciele i nauczycielki mogą proponować młodym ludziom liczne sprawdzone metody i narzędzia pracy, które dobrze rozwijają kompetencje proinnowacyjne. Wśród najbardziej skutecznych i najczęściej wybieranych przez szkoły są **zadania interdyscyplinarne i projekty uczniowskie**.

Cechy szkoły dla innowatora

Oczekiwania rodziców, uczniów i uczennic, kadry nauczycielskiej i władz wobec szkół są dziś inne niż kiedyś. Nie chodzi już tylko o przygotowanie młodych ludzi do sprawnego funkcjonowania na rynku pracy, bo nikt nie wie, jak dokładnie będzie on wyglądał, gdy obecni sześć- i siedmiolatkowie będą wkraczać w dorosłe życie.

Jaka więc powinna być szkoła przygotowująca młodych ludzi do życia w przyszłości? Czego i jak powinna uczyć? Co powinno być w takiej szkole ważne – jakie wartości i działania?

W projekcie *Szkoła dla innowatora* sformułowaliśmy dwanaście cech, które powinna mieć taka placówka:

1. W centrum uwagi stawia rozwój kompetencji proinnowacyjnych uczennic i uczniów.
2. Systematycznie stosuje metody nauczania i oceniania, które aktywizują młodych ludzi i sprzyjają rozwojowi ich kompetencji proinnowacyjnych.
3. Ma wizję własnego rozwoju, stale się zmienia, ciągle uczy i doskonali swoje praktyki, by lepiej odpowiadały na zmieniające się potrzeby uczniów.
4. Nauczyciele i nauczycielki jako profesjonalści mają dużą autonomię w planowaniu i prowadzeniu pracy z dziećmi i młodzieżą. Mogą dzielić się z nimi swoimi pasjami i zainteresowaniami, współpracują ze sobą.
5. Dyrekcja jest liderem zmian, wspiera nauczycieli i nauczycielki, z którymi pracuje, animuje współpracę pomiędzy nimi. Identyfikuje i wspiera szkolnych liderów.
6. Organizacja pracy sprzyja uczeniu przez działanie, doświadczanie i dociekanie oraz indywidualizacji kształcenia, a tym samym pozwala na rozwijanie kompetencji.
7. Każda uczennica i każdy uczeń czuje się w takiej szkole bezpiecznie. Młodzi ludzie są szanowani i doceniani, a ich głos jest słyszany i brany pod uwagę w zarządzaniu placówką.
8. Pomiędzy wszystkimi członkiniami i członkami szkolnej społeczności panują relacje szacunku, wspierające podmiotowość jednostek, budujące wspólnotę i wspomagające procesy uczenia się.
9. Szkoła podejmuje refleksję o swojej roli w przygotowywaniu młodych ludzi do dorosłego życia. Czerpie przy tym z najnowszej wiedzy na temat uczenia się i nauczania.
10. Uczy młodych ludzi współpracy, a nie rywalizacji. Wspiera wewnątrzszkolną współpracę nauczycielską i współpracuje z rodzicami.
11. Przestrzeń wspiera realizację celów szkoły – tworzy środowisko sprzyjające uczeniu się, zachęca do spotkań i nawiązywania relacji.
12. Szkoła dba o dobrostan uczniów, uczennic, nauczycielek i nauczycieli.

Jak rodzice mogą wspierać szkoły?

CO MOGĄ ZROBIĆ RODZICE (NIE TYLKO NA ETAPIE WYBORU PLACÓWKI),
ABY SZKOŁY LEPIEJ DZIAŁAŁY?

Wspierajcie szkołę, włączajcie się w jej życie. Interesujcie się tym, co się w niej dzieje.

Bierzcie udział w życiu szkoły, w ogólnoszkolnych i klasowych inicjatywach.
Włączajcie się w ich organizację.

Rozmawiajcie z nauczycielkami i nauczycielami, utrzymujcie z nimi kontakt.
Bądźcie dla nich życzliwi (nie rozliczajcie, nie dyrygujcie, nie krytykujcie
– szczególnie przy dzieciach) i wspierajcie ich. Wiele osób z grona nauczycielskiego
bardzo chce się rozwijać i jak najlepiej uczyć dzieci i młodzież.

Podpowiadajcie i zachęcajcie do tworzenia odpowiednich relacji w szkole.
Sami prezentujcie takie relacje.

Proponujcie wsparcie, m.in. w zakresie zmiany przestrzeni placówki
i stosowania metod dydaktycznych. Możecie np. polecić materiały i kursy ze
Szkoły dla innowatora lub włączać się w konkretne inicjatywy szkolne.

Rozmawiajcie z innymi rodzicami, zachęcajcie ich do interesowania się sprawami
szkoły. Poznawajcie się wzajemnie. Może część z Was ma kwalifikacje lub
umiejętności, które przydadzą się w placówce Waszego dziecka.

Interesujcie się tematami dotyczącymi edukacji, zmian w prawie, nowych
inicjatyw edukacyjnych, dostępnych aktywności i projektów. To może być źródło
inspiracji i wiedzy zarówno dla Was, jak i dla kadry nauczycielskiej. Dzielcie się tą
wiedzą ze szkołą, nauczycielami, nauczycielkami i innymi rodzicami.

Rozmawiajcie ze swoim dzieckiem o tym, jak czuje się w szkole, jak mu się
w niej uczy. Obserwujcie, czy ma czas na swoje zainteresowania i rozwój,
czy jest zestresowane, zmęczone, zirytowane.

Kilka słów o projekcie *Szkoła dla innowatora*

Program *Szkoła dla innowatora* to trzyletni pilotażowy, laboratoryjny projekt realizowany z inicjatywy Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii we współpracy z Ministerstwem Edukacji i Nauki.

Jego głównym celem było wprowadzenie w szkołach zmian sprzyjających systematycznemu rozwijaniu kompetencji proinnowacyjnych oraz wypracowanie sposobu wdrażania podobnych rozwiązań w kolejnych szkołach. Efektem projektu są rekomendacje zmian w edukacji, które mają umożliwić systematyczne i planowe rozwijanie kompetencji proinnowacyjnych w szkołach.

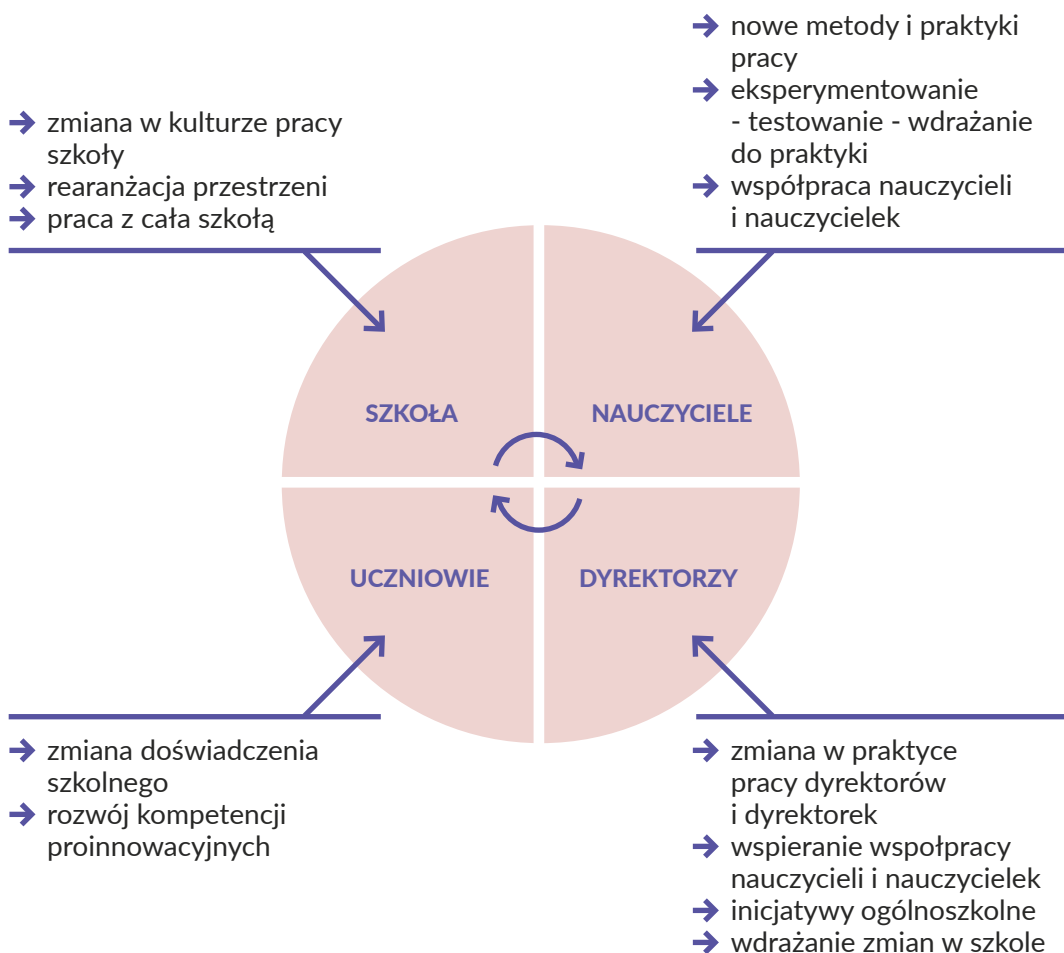
W projekcie brało udział dwadzieścia publicznych szkół podstawowych. Były to bardzo różne placówki: małe, średnie i duże, z małych miejscowości i dużych miast, doświadczone w realizacji różnych inicjatyw i projektów oraz takie, które dopiero zdobywały to doświadczenie. Przetestowane narzędzia i metody pracy będą możliwe do skalowania w innych szkołach w całej Polsce.

Kadra nauczycielska, dyrekcje, uczennice i uczniowie oraz całe szkoły uczestniczące w projekcie zostały objęte szerokim wsparciem eksperckim, szkoleniowym i doradczym. Nauczyciele i nauczycielki mogli wypróbować zróżnicowane formy i metody pracy, jak np.: pracę z błędem, pracę w parach i grupach, zadawanie pytań, informację zwrotną, problemowe zadania interdyscyplinarne, społeczne i badawcze projekty edukacyjne, tworzenie międzyprzedmiotowych pracowni tematycznych. Wśród propozycji znajdowały się też m.in. metody uczenia przez dociekanie, metoda eksperymentów, warsztaty rozwijające kompetencje behawioralne młodych ludzi, metody indywidualnej pracy z uczniem i uczennicą, działania wspierające rozwój uczniowskiej kreatywności.

Ważnym elementem projektu było dostosowanie przestrzeni szkolnej do kształcenia kompetencji proinnowacyjnych. Każda z placówek otrzymała wsparcie w planowaniu i wdrożeniu rearanżacji przestrzeni, tak aby lepiej spełniała swoje zadanie.

Uczniowie i uczennice uczestniczący w projekcie rozwijali kompetencje proinnowacyjne w trakcie codziennych zajęć w szkole, a także poprzez wizyty w innowacyjnych przedsiębiorstwach, parkach technologicznych i instytutach badawczych oraz udział w wycieczkach edukacyjnych.

MODEL PRACY Z CAŁĄ SZKOŁĄ W PROJEKCIE SZKOŁA DLA INNOWATORA

Liderem projektu było Centrum Edukacji Obywatelskiej – największa polska organizacja pozarządowa działająca w sektorze edukacji. Projekt był realizowany w konsorcjum ze Stowarzyszeniem WIS z Radowa Małego i Szkołą Edukacji Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności i Uniwersytetu Warszawskiego przy wsparciu Deloitte oraz Zwolnionych z Teorii.

Lista wszystkich szkół uczestniczących w projekcie jest dostępna na stronie internetowej szkoladlainnowatora.ceo.org.pl.

Wybrane materiały i narzędzia wypracowane w projekcie

Materiały i publikacje

Nauczycielki, nauczyciele i dyrekcje, a także rodzice mogą zapoznać się z wieloma materiałami i publikacjami, które powstały w *Szkole dla innowatora*. Treści te pozwolą im na samodzielne i świadome wdrażanie w szkole rozwiązań, metod i sposobów pracy rozwijających kompetencje proinnowacyjne.

Materiały są dostępne na stronie internetowej szkoladlainnowatora.ceo.org.pl.

Poniżej znajdują się opisy kilku wybranych pozycji.

- *Dydaktyka rozwoju kompetencji proinnowacyjnych oraz cykl pięciu publikacji Jak rozwijać kompetencję współpracy, liderstwa, samodzielności myślenia, rozwiązywania problemów oraz zarządzania sobą.*

Publikacja główna jest poświęcona dydaktyce rozwoju kompetencji. Uzupełnia ją cykl pięciu poradników przygotowujących nauczycielki i nauczycieli do rozwijania każdej z kompetencji. W publikacjach można znaleźć m.in. metody, praktyczne ćwiczenia i dobre praktyki, a także wskazówki dotyczące monitorowania, oceniania, samooceny i oceny koleżeńskiej.

- *Przewodnik Zadania interdyscyplinarne. Konstruowanie i stosowanie* – Małgorzata Skura, Michał Lisicki

Dzięki zadaniom interdyscyplinarnym uczniowie i uczennice zdobywają wiedzę i umiejętności z różnych przedmiotów szkolnych. Podejmują działania, które sprzyjają głębokiemu zrozumieniu i stosowaniu informacji. Zadania dają też okazję do ćwiczenia różnych strategii rozumowania i sposobów badania. Autorka i autor poradnika opisują, jak osoby nauczające mogą tworzyć zadania dla młodych ludzi i je stosować.

Uzupełnieniem przewodnika jest bank kilkudziesięciu zadań, które nauczycielki i nauczyciele mogą wykorzystać w pracy w klasie lub potraktować jako inspirację do własnych działań.

- *Przestrzeń, w której dobrze się uczy. Jak to osiągnąć w naszej szkole?* – Alicja Pacewicz

W publikacji znajdują się praktyczne wskazówki niezbędne do reorganizacji przestrzeni edukacyjnych w szkole. Materiał zawiera również przykłady najciekawszych lokalnych i zagranicznych rozwiązań. Do przewodnika dołączono checklistę. Jest ona punktem wyjścia do diagnozy sytuacji i pomaga zauważyć, które obszary działają dobrze, a nad którymi warto popracować.

Zapraszamy także na podstronę dotyczącą rearanżacji przestrzeni. Znajdują się tam opracowania, dobre praktyki, nagrania webinarów oraz praktyczne wskazówki, jak zmieniać przestrzeń w szkołach.

- ***Jak prowadzić z uczniami edukacyjne projekty badawcze? Przewodnik oraz Opis przebiegu realizacji projektów badawczych*** – Magdalena Bogusławska, Agnieszka Wenda

Przewodnik pokazuje krok po kroku, jak przygotować i zrealizować projekty zachęcające młodych ludzi do zgłębiania i analizowania tajemnic otaczającego ich świata z wykorzystaniem metody projektu badawczego. Rozdziały publikacji dotyczą organizacji pracy, harmonogramu, inicjowania działań projektowych w uczniowskiej grupie, a także ustrukturyzowania pracy i nadania jej mininaukowego charakteru. *Opis przebiegu realizacji projektów badawczych* podaje z kolei przykłady pięciu różnych projektów, które można potraktować jako gotowe pomysły do wykorzystania.

- ***Przewodnik po realizacji projektu społecznego oraz Opis przebiegu realizacji projektów społecznych*** – Zofia Krajewska

Przewodnik prowadzi nauczycielkę lub nauczyciela przez wszystkie etapy realizacji projektu społecznego. Opisuje korzyści dla uczennic i uczniów, rolę w projekcie i kryteria jakości. Jest drogowskazem i inspiracją, pomaga też wpleść pracę nad projektem w zajęcia lekcyjne. W *Opisie przebiegu realizacji projektów społecznych* można znaleźć przykłady czterech najciekawszych projektów.

Zapraszamy na podstronę dotyczącą projektów edukacyjnych, na której znajdują się powyższe publikacje, a także karta zadań, karta projektu i inne materiały ułatwiające wykorzystanie tej metody pracy.

- ***Jak wspierać dobrostan uczennic i uczniów w szkole? Przewodnik*** – Dorota Kulesza-Tałan

Publikacja jest podzielona na trzy części. W części *Dobrostan* zostały omówione koncepcje naukowe i badania dotyczące szkolnego dobrostanu. W części *Wspólnota* przedstawiono metody efektywnego i satysfakcjonującego uczenia się, a także sposoby budowania relacji i pozytywnej atmosfery, które przekładają się na bezpieczeństwo dzieci i młodzieży. *Przyszłość* opisuje wpływ kadry nauczycielskiej na kształtowanie aktywnej, twórczej i prospołecznej postawy uczniów i uczennic. Ta część zawiera też ćwiczenia, które można wykorzystać niezależnie od nauczanego przedmiotu. Służą one wzmacnianiu postawy twórczej otwierającej drogę do budowania osobistego dobrostanu.

- ***Kompetencje behawioralne – scenariusze warsztatów*** – Agnieszka Winnik-Pomichter, Tomasz Kołodziejczyk

Zbiór ośmiu scenariuszy warsztatów rozwijających wybrane kompetencje jest przeznaczony dla młodzieży z klas VI–VIII. Głównym celem zajęć jest rozwijanie kompetencji proinnowacyjnych z kategorii umiejętności behawioralnych, które pozwalają uczniom i uczennicom lepiej poznać samych siebie i dają im narzędzia do dalszej pracy nad sobą

(np. odwaga, podejmowanie decyzji). Scenariusze są tak skonstruowane, żeby można było je modyfikować lub realizować wybrane moduły i ćwiczenia. W ten sposób da się dopasować zajęcia do możliwości czasowych oraz umiejętności klasy.

- **Kompetencje proinnowacyjne – scenariusze lekcji wychowawczych**

Proponowany cykl lekcji pomoże uświadomić uczennicom i uczniom, dlaczego kompetencje proinnowacyjne są ważne dla ich rozwoju. Ta świadomość ma znaczenie, bo we wdrażaniu kompetencji kluczowe są: postawa młodych osób, ich zaangażowanie i świadomość zmian w metodach uczenia się.

Omawiane podczas lekcji kompetencje są analizowane przez pryzmat różnych zawodów, ale zawodoznawstwo nie jest głównym celem zajęć. Zmieniające się profesje stanowią pretekst do dostrzeżenia tego, że zmieniają się niezbędne kompetencje. Cykl składa się z trzech lekcji (*Co to są kompetencje i dlaczego są ważne?*, *Mogę być tym, kim zechcę* oraz *Moja ścieżka w projekcie „Szkoła dla innowatora”*), które przeprowadzą młodych ludzi przez temat kompetencji proinnowacyjnych i ich rozwijania z uczniowskiego poziomu.

- **Opracowanie *Jak zorganizować system edukacji, by kształcić w nim kompetencje przyszłości?* – Jędrzej Witkowski, Rafał Lew-Starowicz**

Publikacja opisuje rekomendacje zmian w polskim systemie edukacji, które mogłyby przyczynić się do upowszechnienia kształcenia u uczniów kompetencji proinnowacyjnych. Autorzy opisują postulaty zmian w prawie oświatowym i pozostałych elementach polityki edukacyjnej.

Kursy elearningowe

Nauczyciele, nauczycielki i inne osoby zainteresowane tematem rozwoju kompetencji proinnowacyjnych mogą skorzystać z oferty otwartych, bezpłatnych kursów e-learningowych dostępnych na platformie kursowej Szkoła dla innowatora: <http://kursysi.ceo.org.pl>.

Bibliografia

Bożewicz, M. (2022). *Polacy o wychowaniu dzieci*. CBOS.

Fazlagić, J. (red.) (2018). *Szkoła dla innowatora: kształtowanie kompetencji proinnowacyjnych*. Ośrodek Kształcenia Nauczycieli.

Komisja Europejska (KE) (2021). *European Innovation Scoreboard*. KE.

Notatki

A series of horizontal dotted lines for writing notes.

Centrum Edukacji Obywatelskiej

Jesteśmy największą w Polsce organizacją pozarządową zajmującą się edukacją. Współpracujemy z nauczycielami, nauczycielkami i dyrekcjami szkół, proponując im nowe metody nauczania oraz tematy do podjęcia w szkole. Dzięki nim uczniowie i uczennice angażują się w swoją edukację i lepiej radzą sobie z wyzwaniami współczesnego świata.

Prowadzimy programy, które rozwijają wiarę we własne możliwości, otwartość oraz krytyczne myślenie, uczą współpracy i odpowiedzialności, zachęcają do zaangażowania w życie publiczne i działania na rzecz innych. W proponowanych rozwiązaniach łączymy wiedzę ekspercką ze współpracą z doświadczonymi nauczycielami, nauczycielkami oraz dyrektorami i dyrektorkami pracującymi na co dzień w szkołach.

Działamy od dwudziestu ośmiu lat. Współpracujemy z około czterdziestoma tysiącami nauczycielek i nauczycieli oraz dyrektorów i dyrektorek z około dziesięciu tysięcy szkół z całej Polski.

Jesteśmy niezależną instytucją edukacyjną i mamy status organizacji pożytku publicznego (OPP). Za swoją działalność i dorobek merytoryczny zostaliśmy wielokrotnie nagrodzeni, m.in. honorową odznaką Ministerstwa Edukacji Narodowej „Za zasługi dla oświaty” oraz tytułem „Instytucja Pro Publico Bono”.

Współpracujemy z instytucjami takimi jak Ministerstwo Edukacji i Nauki, Ministerstwo Rozwoju i Technologii, Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności, Komisja Europejska, Miasto Stołeczne Warszawa i Rzecznik Praw Obywatelskich. Realizowaliśmy także projekty we współpracy z partnerami biznesowymi, m.in. Google, Deloitte, ING Bank Śląski, PwC, mBank i Credit Suisse.

Prowadzimy akredytowaną placówkę doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnopolskim.

Więcej na → www.ceo.org.pl.

ISBN 978-83-67226-14-1

9 788367 226141